

ПЕРЕКЛАД ТЕКСТІВ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА СТРАТЕГІЇ

У статті проаналізовано одну з найактуальніших проблем сучасного перекладознавства – виявлення специфіки лексичної організації та засобів перекладу текстів металургійної галузі. Особливу увагу приділено науковій термінології металургії, розглянуто основні функції терміна. Розкрито проблеми визначення та функціонування інтернаціоналізмів, неологізмів та скорочень. На прикладах фахової англійської лексики металургійної галузі докладно розглянуто прийоми перекладу та трансформації, що використовують для еквівалентного відтворення лексичних одиниць тексту оригіналу українською мовою.

Ключові слова: терміни, неологізми, інтернаціоналізми, скорочення, переклад.

Переклад текстів металургійної галузі є специфічним сегментом перекладознавчого дискурсу, який вимагає не тільки наукового осмислення, але й активного пошуку перекладацьких методів, прийомів та стратегій. Його специфіка полягає в тому, що для виконання точного перекладу необхідне знання металургії як промислової галузі, що, в свою чергу, передбачає володіння термінами, скороченнями, номенклатурними позначеннями, абривіатурами. Перекладач повинен знати термінологію металургії, вміти відтворювати її стилістику, працювати з текстами, що містять велику кількість цифрової інформації, складних графічних схем і таблиць та правильно оформлювати переклад.

У процесі перекладу текстів металургійної галузі перекладач стикається з проблемою багатозначності термінів. Саме цій проблемі присвячено чимало дослідницьких робіт, у яких науковці розглядають і проблеми визначення терміна (О. Реформатський [25]), і його місце в системі мови (В. Даниленко [7]), і способи утворення (Г. Винокур [4], А. Д'яков [8]), і власне специфіку перекладу (Н. Котелова [16]). Тексти металургійної галузі насичені неологізмами. Проблему поповнення словникового складу розглянуто в багатьох дослідженнях як вітчизняних (С. Єнікєєва [9], Ю. Зацний [10], А. Янков [31]), так і зарубіжних науковців (Ю. Волошин [6], Л. Хахам [29]). Проблеми перекладу інтернаціоналізмів у фахових текстах вивчали такі вчені, як: В. Акуленко [1], А. Белецький [1], О. Есперсен [34], О. Шахрай [30]. Особливістю тексту металургійної галузі є насиченість скороченнями. Питанню абривіацій в англійській мові присвячено дослідження В. Борисова [3], Л. Каховської [13], А. Соколенка [28], Е. Ожогіна [22], О. Косарева [15] та ін.

Тож актуальність статті у сучасному перекладознавстві обумовлена нагальною потребою вивчення специфіки лексичної організації фахових текстів та засобів їх перекладу, зокрема текстів металургійної галузі, оскільки саме вона є однією із провідних у Запорізькій області. **Метою статті** є висвітлення особливостей

перекладу лексичних одиниць в англомовному тексті металургійної галузі. Поставлена мета передбачає розв'язання таких завдань: по-перше, проаналізувати лексичні особливості англомовних текстів металургійної галузі; по-друге, з'ясувати шляхи перекладу лексичних одиниць; по-третє, запропонувати власні варіанти перекладу.

Зауважимо, що наукові розвідки в царині термінології є вкрай популярними в останні десятиліття. Тим не менш, через дискусійність основних теоретичних положень термінології як науки, можна говорити про її розвиток як теоретичної дисципліни. Майже кожна спеціальна галузь знань потребує вивчення розробки й уніфікації термінологічних одиниць, не винятком є і терміносистема металургії. Це обумовлено насамперед тим, що мова є динамічною системою і процеси суспільного та науково-технічного розвитку рефлексують у нових терміноодинацях. Проте дослідження термінів у металургії важко переоцінити, адже розробка терміноодинаць призводить до вдосконалення металургійної терміносистеми шляхом виявлення специфічних ознак терміна металургійної галузі порівняно з термінами споріднених сфер знань; дає змогу систематизувати термінологію і засоби термінотворення; розглядає можливості англійської мови для створення терміноелементів металургії.

Визначення поняття "термін" є одним з найдискусійних питань сучасної лінгвістики, незважаючи на багаторічну історію дослідження цього явища. Так, проблемами термінології займалися як російські лінгвісти: О. Ахманова [27], Г. Винокур [4], Н. Котелова [16], Д. Лотте [18], О. Реформатський [25], так і зарубіжні вчені: К. Кєйджора [36], С. Межрі [37], П. Хакен [35] тощо. Крім того, в існуючих визначеннях помітна невідповідність установлених визначенням властивостей і ознак терміна його реальному мовному вживанню. Тим не менш, найчастіше термін визначають як "слово або словосполучення", "лексична одиниця" або "мовний знак". Під терміном пропонуємо розуміти лексичну одиницю для вираження понять і позначення предметів, яка прагне системності, одно-

значності, стислості, стилістичної нейтральності та точності. Це визначення не вводить поняття про “ідеальний” термін, проте перелічує критерії, які ставляться до терміна.

Як один з центральних понять мови науки і техніки, термін потребує особливої уваги при розкритті його семантики під час перекладу. Основні труднощі при перекладі термінів виникають саме через невідповідність терміна його основним ознакам. Якщо не претендувати на перелічення всіх функцій терміна, то можна навести такий список на підставі критеріїв, які дають змогу віднести лексичну одиницю до терміна. При цьому функції терміна розташовано відповідно до популярності функції серед дослідників: системність [19, с. 5; 17 с. 2-21; 24, с. 70; 12, с. 5; 14, с. 54], однозначність [19, с. 5; 24, с. 70; 14, с. 35; 12, с. 5], стислість [19, с. 5; 14, с. 54]; стилістична нейтральність [24, с. 70; 12, с. 5]; та точність [19, с. 5; 14, с. 54]. Звичайно, функції терміна не вичерпуються наведеними. Так, Д. Лотте пропонує до функцій терміна додати простоту і зрозумілість [19, с. 5]; О. Реформатський – абстрактність, міжнародність та логічність [24, с. 70] тощо. Таке розмаїття функцій терміна, які виділяють різні науковці, пояснюється насамперед тим, що на сьогодні немає чіткого визначення терміна, а по-друге, кожен автор, розглядаючи властивості терміна, мав дещо особливий кут зору.

Труднощі при перекладі металургійної термінології, як і науково-технічних термінів загалом, виникають через багатозначність терміна: один і той же термін можна застосувати в різних галузях науки й техніки, але переклад його буде залежати від тієї галузі, в якій він застосовується. Наприклад, під crack – у металургії розуміється тріщина; в обчислювальній техніці – програма злому; в геології – прожилок у камінні; в гідрології це розлом льоду. Те ж саме стосується терміна dissolution: у металургії його значення – розплавлення; у банківській справі – розпуск корпорації; у бухгалтерській справі – розірвання; в геології – вилуговання, розкладання тіла (на складові частини), розчин; в імунології – лізис (руйнування живих клітин під дією хімічних або механічних агентів). Така багатозначність є міжгалузевою, не являє особливих складнощів, інший тип багатозначності – внутрішньогалузева, може стати серйозною проблемою для перекладача. Так, термін coalescence у зазначеній нами металургійній галузі має значення: 1) концентрація; 2) укрупнення. Для створення еквівалентного перекладу у випадку внутрішньогалузевої полісемії головну роль відіграє контекст.

Головним прийомом перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквіваленту. Еквівалент – постійна лексична відповідність, яка точно співпадає із значенням слова. Терміни, які мають еквіваленти в рідній мові, відіграють важливу роль при перекладі. Вони служать опорними пунктами в тексті, від них

залежить розкриття значення інших слів. Наприклад, лексичними еквівалентами до англ. alloy, compression, cooper є, відповідно, сплав; стискання; мідь.

Калькування – запозичення особливого роду. Тобто з іноземної мови запозичують ту чи іншу синтагму та буквально перекладають елементи, які її складають. Калькування зазвичай застосовується при перекладі складних термінів або термінів-словосполучень, коли обидві (або більше) частини перекладають послідовно. Приміром, термін “cross-section” перекладають калькуванням. Перше слово cross перекладається поперечний, а друге слово section – секція, переріз. Тому “cross-section” можна перекласти як поперечний переріз. З наведеного прикладу стає зрозуміло, що застосування цього методу можливо лише тоді, коли внутрішня форма англійського терміна чітко зрозуміла.

Досить розповсюдженим способом відтворення лексичних одиниць, зокрема терміна, в літературі науки та техніки є ще один вид калькування – словотворчі кальки (слова, отримані “поморфемним” перекладом іноземного слова українською). Калька зазвичай не вважається носієм мови запозиченим словом, оскільки її складено з українських морфем. Тому реальне походження таких слів часто виявляється несподіваним для людини, яка вперше про це дізналася. Такою калькою виступає, наприклад, прикметник supercooled. Super – префікс, який вказує на 1) розташування над чимнебудь, і в такому випадку він перекладається над-; 2) володіння якою-небудь властивістю у вищому або найвищому ступені та перекладається пере-. Cooled перекладається, як охолодження. Отримуємо переклад – “переохолодження”. Іншим прикладом може слугувати термін overheating, його поділено на дві частини (over і heating), кожна з яких калькується: over – пере; heating – нагрів; і отримуємо переклад – “перегрів”.

До описового перекладу звертаються, коли в українській мові відсутня еквівалентна або варіативна відповідність англійському слову. Він виступає нібито розгорнутим поясненням цього слова. Наприклад, spheroidishing – нагрівання та охолодження з метою отримання сфероїдальної форми карбідів у сталі; toughness – здатність матеріалу до поглинання енергії і пластичної деформації перед руйнуванням. Описовий переклад, хоча і розкриває значення вихідної безеквівалентної лексики, має той серйозний недолік, що він зазвичай виявляється доволі громіздким і неекономним.

Прийом транспозиції використовується для передання однієї мовної форми у функції іншої без зміни змісту всього повідомлення. Наприклад, у реченні The specimens are first annealed at a temperature range of about 730 to 750°C, переклад якого Зразки спершу відпаляють при температурному діапазоні близько 730–750°C, термін temperature range перекладається як

температурний діапазон, хоча слово *temperature* – іменник. Наступним прикладом є *carbon steel* перекладена як вуглецева сталь, *carbon* також є іменником у реченні *For a carbon steel this cooling rate is equivalent to quenching in oil* – для вуглецевої сталі ця швидкість охолодження еквівалентна загартовуванню в технічній олії. Перекладач повинен користуватися способом транспозації, якщо отримуваний зворот краще вписується в усю фразу або дає змогу відновити стилістичні тонкощі.

Лексичні трансформації часто застосовують при перекладі текстів металургійної галузі, адже зміна лексичних елементів стає у нагоді, коли словникові відповідники у мові перекладу відсутні або не передають семантичні, стилістичні та прагматичні характеристики перекладу адекватно. При перекладі металургійної термінології українською мовою виявлено різні види лексичних перетворень, зокрема конкретизація, додавання та перестановка слова.

Конкретизацію використовують для заміни терміна ширшої семантики словом або терміном вузького значення. Наприклад, у реченні *Diagram showing relation of temperatures of beginning and completion of martensitic transformation in carbon steel to the carbon content*, міжгалузевий термін *diagram* – яке має більше значення діаграма (графічне зображення, що наочно у вигляді певних геометричних фігур показує співвідношення між різними величинами, які порівнюються) і отримує більш конкретне значення графік (використовується для зображення кількісної залежності різних явищ, процесів). Обов'язкова умова досягнення адекватності перекладу з використанням трансформації конкретизації – виявлення контекстуальних зв'язків лексичного елемента широкої семантики.

Додавання слова полягає у введенні в переклад лексичних елементів, що відсутні в оригіналі, з метою правильної передачі змісту терміна, що перекладається, та/або дотримання мовленнєвих і мовних норм, що існують у культурі мови перекладу. Без таких трансформацій неможливий адекватний переклад значної кількості металургійних термінів. Так, наприклад, *interior* перекладається як внутрішня частина, *tensile strength* – міцність при відриві, або *water quenching* – загартовування у воді.

Перестановку слова ще називають пермутацією, тому що при перекладі лексичні елементи міняються місцями. Ця трансформація використовується для того, щоб привести традиційну для англійської мови сполучуваність слів у відповідність з рідною мовою. Наприклад, *austenitic grain size* перекладається як розмір аустенітного зерна.

Окрім термінів, у науково-технічній літературі серед лексичних одиниць також використовуються нові слова, утворення яких є практично безперервним процесом. Як і у випадку з визначенням поняття “термін”, так і випадку з неологізмом питання щодо його дефініції за-

лишається відкритим, хоча дослідження самого поняття та способи утворення неологізмів часто ставали предметом наукових розвідок як вітчизняних (С. Єнікеєва [9], Ю. Зацний [10], А. Янков [31] тощо), так і зарубіжних дослідників (Р. Намітокова [21], Т. Попова, Л. Рацибурська [23], Є. Сенько [26] тощо). У цій статті під неологізмом пропонується називати мовну одиницю, що з'являється для позначення нових понять, явищ, процесів та предметів, яка перебуває в процесі входження у загальноживану мову.

Треба зазначити, що термінологія металургійної галузі є сталою, адже підприємства металургійного машинобудування переважно створені в роки перших п'ятирічок, війни і перші повоєнні роки. За останні тридцять років не було збудовано жодного заводу металургійного машинобудування, а чинні не піддавали докорінної модернізації та реконструкції, тим не менш можна знайти нові елементи. Поява нових слів у металургійній галузі зумовлює актуальність їх ґрунтового аналізу.

Труднощі перекладу неологізмів полягають у тому, що нові слова й значення неможливо знайти у звичайних англо-українських словниках і далеко не завжди можна знайти в новітніх англійських тлумачних словниках. Будь-який словник відстає при фіксації нових слів і значень, принаймні, на кілька років. Однак подібне “часове” відставання словника – це ще не найсерйозніша проблема для перекладача. Іншим чинником, що гальмує реєстрацію неологізмів як в англо-українських, так і в англійських тлумачних словниках, є їх тимчасове, швидкоплинне існування в мові.

Більшість неологізмів сучасної англійської мови металургійної галузі мають багатокомпонентну структуру, і складаються з уже відомих у колі спеціалістів термінів, що значно полегшує комунікацію. Для передачі неологізмів мовою перекладу використовують такі прийоми, як транскрипція, описовий переклад, калькування, транслітерація. Аналізуючи переклад неологізмів саме металургійної галузі, слід зазначити, що найпродуктивнішим виявилось калькування. Серед додаткових прийомів при перекладі багатокомпонентних термінів використовують опущення, додавання та пермутацію.

Так, за допомогою калькування перекладають нове словосполучення *sealing device for sintering trolley* [40] – пристрій ущільнення для агломераційного візку; аналогічно перекладають і неологізм *powder-metallurgical body* [44] – порошкова-металургійна валка.

Неологізм *apparatus for forming a gold matrix composite* [43] – першу частину якого, *apparatus for forming*, перекладають калькуванням (пристрій для формування) а другу за допомогою одразу двох трансформацій – перестановкою та додаванням слова – композиційного матеріалу із золотою металевою матрицею, а отримуємо: пристрій для формування матеріалу із золотою металевою матрицею.

З розвитком порошкової металургії, у науковому журналі *Acta Metallurgica Silica* (English Letters) за 2014 р. можна найти неологізм – *flake power metallurgy* [33], який ми перекладаємо як пластинчата порошкова металургія. Для перекладу цього підвиду порошкової металургії задіяна граматична трансформація – пермутація. Металургійна галузь для створення нової продукції переймає досвід, взятий з інших галузей, так, наприклад, на стику нанотехнологій і металургії знаходимо новий неологізм *nanoflake powders* [32], який перекладаємо – нанопорошки. Удосконалюються і металургійні печі, так наприклад, на базі давно відомої *ladle furnace* (ковшова піч) з'являється нове словосполучення *ladle metallurgy furnace having improved roof* [42], перекладена як металургійна ковшова піч з покращеним дахом.

Нові розробки в металургії кольорових металів також присутні, неологізмом можна вважати словосполучення *aluminium electrolysis cell cathode shunt design* [38]. Переклад починаємо з головного (останнього) слова, далі у фрагменті неологізму *cell cathode shunt* відбувається опущення, тож переклад – струмовідводів катода, і отримуємо повний переклад: конструкція струмовідводів катода алюмінієвого електролізера.

Удосконалення металургії стосується і методів обробки металів. Так, *biogas treatment* [41] перекладено за допомогою таких перекладацьких трансформацій, як транслітерація, пермутація та калькування: тож отримуємо обробка біогазом; наступний метод обробки перекладено калькуванням *composite briquette for steelmaking or ironmaking furnace charge* [39] – композитне пресування для сталеливарної або композитної шихти.

Ще одним лексичним елементом, що є досить поширеним у науково-технічній літературі металургії, є інтернаціоналізми. Традиційно інтернаціоналізми визначено як лексичні одиниці, що являть собою фонетичні та морфологічні варіанти слів або морфем, що поширилися з одного першоджерела в неспоріднені мови та мають у цих мовах подібну семантику й графіку.

Український мовознавець А. Белецький, лінгвіст В. Фрід, філолог О. Шахрай зазначають, що інтернаціоналізми виокремлюють на основі їх фонетичної, семантичної та графічної подібності в різних мовах. Розбіжності існують лише з одного питання: у скількох неспоріднених мовах має зустрічатися це слово, щоб називати його інтернаціоналізмом. На думку А. Белецького і В. Акуленко, кількість таких мов повинно становити три; на думку В. Фріда, не менш ніж дві “світові” мови; згідно з А. Фрінтом, йдеться про всі “культурні” мови. Нарешті О. Б. Шахрай дуже обережно вказує, що слова, які можна віднести до інтернаціоналізмів, повинні зустрічатися в “ряді” мов [20, с. 44].

Оптимального варіанта перекладу інтернаціоналізмів майже не існує. Все це говорить

про складність перекладу різних інтернаціональних слів залежно від контексту і про вплив цього перекладу на зміст тексту. Загалом переклад справжніх інтернаціоналізмів не викликає труднощів у перекладача. Адже вони мають подібну (звукову та/або письмову) форму та ідентичне значення. Наприклад, не викликали труднощі при перекладі такі інтернаціоналізми, як *aluminum*; *atom*; *austenite*; *chromium*; *cobalt*; *diameter*; *form*; *kinetic*; *lamellar structure*; *manganese*; *martensite*; *molybdenum*; *nickel*; *pearlite*; *percent*; *problem*; *sorbite*; *symbol*; *troostite*; *vanadium*; *method*.

Проте багато інтернаціональних слів виступають у ролі “хибних друзів перекладача”, тобто співпадають з написанням інтернаціональних слів, але часто мають різні значення. Схожість (написання) графічної форми цих слів часто буває причиною помилок. Так, *reason* перекладають як причина, а не резон; *order* – порядок, а не ордер; *composition* – склад, а не композиція; *data* – дані (а не дата); *figure* – малюнок, або цифра (а не фігура); *direction* – напрямок, а не дирекція.

Існують ситуації, коли англійське слово за значенням ширше українського. Це спричиняє деякі труднощі при перекладі, адже може статися так, що перекладач може неправильно вибрати відповідник, зводячи значення англійського слова тільки до одного значення. Наприклад, слово *article* має такі значення: “стаття”; “артикуль”; “виріб, предмет”, і, перекладаючи це слово українською, треба вибрати одне із значень, тоді як при перекладі англійською українського слова “артикуль” труднощів не виникає.

Насиченість скороченнями також є однією з лексичних ознак науково-технічної літератури. Це пояснюється тим, що громіздкі термінословосполучення не практичні у користуванні та закон мовної економії прагне до того, щоб передати більше інформації, використавши при цьому менше місця. Це явище є характерним для всіх мов світу, зокрема для англійської і української мов. Питанню аббревіацій в англійській мові присвячено теоретичні дослідження багатьох учених, приміром, В. Борисова розглядає аббревіатури й акроніми у військовій та науково-технічній лексиці в іноземних мовах [1], Л. Каховський вивчає аббревіації як спосіб словотворення [13], А. Соколенко робить свою класифікацію скорочень поділяючи їх на контекстуальні, стійкі й лексичні скорочення [28], Е. Ожогін вивчає аббревіації у військовій підмові [22], О. Косарева досліджує аббревіацію у публіцистиці [15]. Водночас це явище досліджувалося при укладанні різноманітних підручників із лексикології англійської мови та англомовних словників. Вагому роботу із дослідження аббревіацій-неологізмів провів Ю. Зацний [10].

Виділяють такі способи перекладу скорочень: переклад аббревіатурою та переклад роз-

горнутою формою. Переклад аббревіатурою припускає наявність (або створення) її на мові перекладу. Найкраще, коли у мові ця одиниця вже утвердилася. Наприклад, USSR (англ.) – СРСР (укр.) – СССР (рос.); min. – хв.; fig. – рис.; mm – мм; sec. – с. Переклад розгорнутою формою застосовується в тих випадках, коли в мові перекладу немає скорочення-еквівалента. Переклад розгорнутою формою – це переклад вихідної одиниці, який повинен бути максимально точним. Наприклад, MET LAB – металургійна лабораторія. Сюди можна віднести буквене скорочення латинського походження etc. (повна форма et cetera), яке перекладають відповідно – тощо.

Як альтернативу до перекладу пропонується транскрибувати або транслітерувати скорочення. Перенос аббревіатур у мову перекладу ще один спосіб передачі скорочення, запропонований С. Влаховим і С. Флорінім [55]. Наприклад, латинські скорочення e.g. (exempli gratia) англієць прочитає for instance, for example; i. e. (id est) – that is; навіть не знаючи їх латинської розшифровки.

Висновки. Таким чином, лексичними особливостями фахових текстів металургійної галузі є різноманіття і велика кількість наукових і технічних термінів, неологізмів, інтернаціоналізмів та скорочень.

Найбільш поширеним способом перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквіваленту, калькування, транспозиції, рідше описового перекладу. При перекладі металургійних термінів зазвичай використовують конкретизацію, додавання та перестановку слів. Основними способами перекладу неологізмів у текстах металургійної галузі є калькування та транслітерація. Для них існують декілька варіантів перекладу, один з яких, необов'язково найкращий, виходить із вжитку. Для того, щоб передати скорочення мовою перекладу використовують прийом транскодування. Переклад інтернаціоналізмів не викликає особливих труднощів. Утім існують такі лексичні одиниці, як псевдоінтернаціоналізми, які призводять до неправильного розуміння та перекладу тексту. Скорочення зазвичай перекладають аббревіатурою, або розгорнутою формою, транскрибують, транслітерують та/або переносять у мову перекладу.

Тож певними перекладацькими стратегіями при перекладі текстів металургійної галузі можна вважати дві основні стратегії: стратегія до “перекладу змісту, а не оригіналу” та стратегія максимального відтворення змісту оригіналу: прямий, дослівний, буквальный переклад. У першому випадку йдеться не про сліпе копіювання форми, у другому – прямий, дослівний, буквальный переклад, якщо він можливий. Саме дотримання цих стратегій уможливорює створення максимально адекватного, якісного й точного перекладу фахових текстів металургійної галузі.

Список використаної літератури

1. Акуленко В. В. Лексические интернационализмы и методы их изучения / В. В. Акуленко // Вопросы языкознания. – 1976. – № 6. – С. 50–63.
2. Белецкий А. А. Об интернационализмах / А. А. Белецкий // Науч. зап. Киев. ун-та. – 1955. – Т. 14. – Вып. 2. – С. 59–80.
3. Борисов В. В. Аббревиация и акронимия. Военные и научно-технические сокращения в иностранных языках / В. В. Борисов. – Москва : Воениздат, 1972. – 320 с.
4. Винокур Г. О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии / Г. О. Винокур // Труды Моск. ин-та истории, философии и литературы. – Москва, 1939. – Т. 5. – С. 3–54.
5. Влахов С. Непереваемое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – Москва : Международные отношения, 1980. – 343 с.
6. Волошин Ю. К. Новообразования и собственно неологизмы современного английского языка (опыт дифференциации новых слов) : дис. ... канд. фил. наук : 10.02.04 / Ю. К. Волошин. – Москва, 1971. – 204 с.
7. Даниленко В. П. О месте научной терминологии в системе языка / В. П. Даниленко // Вопросы языкознания. – 1976. – № 4. – С. 64–71.
8. Д'яков А. С. Основы терминотворения: Семантические та соціолінгвістичні аспекти / А. С. Д'яков. – Київ : Вид. дім KM Academia, 2000. – 218 с.
9. Єнікєєва С. М. Роль телескопії в збагаченні лексикону сучасної англійської мови / С. М. Єнікєєва, Д. С. Єнікєєв // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2010. – С. 420–426.
10. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ ст. : англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця : Нова Книга, 2008. – 359 с.
11. Зацний Ю. А. Іншомовні запозичення як засоби поповнення інноваційного словникового фонду сучасної англійської мови / Ю. А. Зацний, А. В. Янков // Актуальні проблеми іноземної філології: лінгвістика та літературознавство. – 2009. – Вып. 3. – С. 186–193.
12. Іваницкий Р. В. Лексикографические аспекты нормализации терминов (на материале немецких, английских, украинских и русских терминологических единиц) : автореф. дис. ... канд. фил. наук : 10.02.04 / Р. В. Іваницкий. – Львов, 1995. – 22 с.
13. Каховская Л. Ф. Аббревиация и асимметрия языкового знака / Л. Ф. Каховская // Новое в лексике русского языка. – 1983. – С. 33–43.
14. Климовицкий Я. А. Некоторые методологические вопросы работы над терминологией науки и техники / Я. А. Климовицкий // Со-

- временные проблемы терминологии в науке и технике. – 1969. – С. 32–61.
15. Косарева О. Г. Аббревиация в языке современной прессы: автореф. дисс. ... канд. фил. наук: 10.02.19 / О. Г. Косарева. – Тверь, 2003. – 10 с.
 16. Котелова Н. З. К вопросу о специфике термина / Н. З. Котелова // Лингвистические проблемы научно-технической терминологии. – Москва, 1970. – 168 с.
 17. Лейчик В. М. Лингвистические проблемы терминологии и научно-технический перевод / В. М. Лейчик, С. Д. Шелов. – Москва: ВЦП, 1990. – 80 с.
 18. Лотте Д. С. Образование и правописание трехэлементных научно-технических терминов / Д. С. Лотте. – Москва: Наука, 1969. – 119 с.
 19. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии / Д. С. Лотте. – Москва: Академия наук СССР, 1961. – 162 с.
 20. Маковский М. М. К проблеме так называемой “интернациональной” лексики” / М. М. Маковский // Вопросы языкознания. – 1960. – № 1. – С. 44–51.
 21. Намитокова Р. Ю. Авторские новообразования: структура и функционирование (на материале современной русской поэзии): дис. ... д-ра фил. наук: 10.02.01 / Р. Ю. Намитокова. – Москва, 1989. – 406 с.
 22. Ожогин Е. Н. Аббревиатуры в военном подъязыке: дис. ... канд. фил. наук: 10.02.19 / Е. Н. Ожогин. – Москва, 1999. – 199 с.
 23. Попова Т. В. Неология и неография современного русского языка / Т. В. Попова, Р. В. Рацибурская. – Москва: Флинта: Наука, 2005. – 165 с.
 24. Реформатский А. А. Введение в языковедение / А. А. Реформатский – Москва: Аспект Пресс, 1996. – 536 с.
 25. Реформатский А. А. Что такое термин и терминология? / А. А. Реформатский // Вопросы терминологии. – Москва, 1961. – С. 49–51.
 26. Сенько Е. В. Теоретические основы неологии / Е. В. Сенько. – Владикавказ: Северо-Осетинский государственный университет им. К. Л. Хетагурова, 2001. – 107 с.
 27. Словарь лингвистических терминов / [авт.-уклад. О. С. Ахманова]. – Москва: Сов. Энциклопедия, 1969. – 608 с.
 28. Соколенко А. П. Сокращения в английской научно-технической литературе: автореф. дис. ... канд. фил. наук / А. П. Соколенко. – Киев, 1965. – 18 с.
 29. Хахам Л. А. Основные типы новообразований в современном английском языке и способы их перевода на русский язык: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Л. А. Хахам. – Москва, 1970. – 24 с.
 30. Шахрай О. Б. К вопросу о смысловых взаимоотношениях интернациональных слов в разных словах / О. Б. Шахрай // Иностранные языки в школе. – 1955. – № 1. – С. 24–31.
 31. Янков А. В. Морфологична структура і семантика соціально-політичних неологізмів в американському варіанті англійської мови / А. В. Янков // Іноземна філологія. – 1978. – Вип. 52. – С. 41–46.
 32. A flake powder metallurgy approach to Al₂O₃/Al biomimetic nanolaminated composites with enhanced ductility / J. Lin, L. Zhiqiang, F. Genlian, Z. Di. – 2011. – Vol. 65. – Issue 5. – С. 412–415.
 33. Development of flake powder metallurgy in fabricating metal matrix composites: a review / [F. Genlian, X. Run, T. Zhanqiu та ін.]. – 2014. – Vol. 27. – Issue 5. – С. 806–815.
 34. Jespersen O. Language its nature, development and origin / O Jespersen. – London, 1921. – P. 209–212.
 35. Hacken P. Terminology, Computing and Translation / P. Hacken. – Gunter Narr Verlag, 2006. – 240 p.
 36. Kageura K. The Dynamics of Terminology: A descriptive theory of term formation and terminological growth / K. Kageura. – John Benjamins Publishing, 2002. – 322 p.
 37. Mejri S. L'unité en sciences du langage: Neuvièmes journées scientifiques du réseau thématique “Lexicologie, Terminologie, Traduction” / S. Mejri, I. Sfar, M. Van Campenhoudt. – Archives contemporaines, 2014. – 533 p.
 38. Patent of Canada on aluminum electrolysis cell cathode shunt design [Electronic resource] / A. O. Gusev, A. G. Burtsev, D. A. Simakov, A. L. Voynich, A. Y. Kolmakov. – № 2891214 A1; declared 21.11.2012; published 26.06.2014. – Mode of access: <https://www.google.com/patents/CA2891214A1>.
 39. Patent of Canada on composite briquette for steelmaking or ironmaking furnace charge [Electronic resource] / Pierre Vayda. – № 2852813 A1; declared 29.05.2014; published 11.08.2014. – Mode of access: <https://www.google.com/patents/CA2852813A1>.
 40. Patent of China on sealing device for sintering trolley [Electronic resource] / Sun Jianzhong; Zhuang Aijun; Xia Xigui. – № 104807327; declared 12.05.2015; published 29.07.2015. – Mode of access: <http://www.google.com/patents/CN104807327A?cl=en>.
 41. Patent of USA on caustic scrubber system and method for biogas treatment [Electronic resource] / Jeffrey J. Grill. – № 8690993 B2; declared 16.08.2013; published 8.04.2014. – Mode of access: <https://www.google.com/patents/US8690993>.
 42. Patent of USA on ladle metallurgical furnace having improved roof [Electronic resource] / Kenneth L. Carraway. – № 20140035209 A1; declared 8.10.2013; published 6.02.2014. – Mode of access: <https://www.google.com/patents/US20140035209>.
 43. Patent of USA on method and apparatus for forming a gold metal matrix composite [Electronic resource] / Christopher D. Prest, Lucy E. Browning, Michael K. Pilliod, Theodore A. Waniuk. –

№ 20140361670 A1; declared 4.06.2014; published 11.12.2014. – Mode of access: <http://www.google.com/patents/US20140361670>.
44. Patent of USA on powder-metallurgical body and method for the production thereof [Electronic re-

source] / Rudolf Mineif. – № 20140304974 A1; declared 31.03.2014; published 16.10.2014. – Mode of access: <http://www.google.com/patents/US20140304974>.

Стаття надійшла до редакції 23.12.2015

Тарасенко К. В., Михайличенко В. Р. Перевод текстов металлургической отрасли: особенности и стратегии

В статье анализируется одна из наиболее актуальных проблем современного переводоведения – выявление специфики лексической организации и пути перевода текстов металлургической отрасли. Особое внимание уделяется научной терминологии металлургии, рассматриваются основные функции термина. Раскрываются проблемы определения и функционирования терминов, интернационализмов, неологизмов и сокращений. На примерах профессиональной английской лексики металлургической отрасли подробно рассматриваются приемы перевода и трансформации, которые используются для эквивалентного воспроизведения лексических единиц текста оригинала на украинский язык.

Ключевые слова: термины, неологизмы, интернационализмы, сокращения, перевод.

Tarasenko K., Mykhailichenko V. The Translation of the Texts in Metallurgical Industry: Peculiarities and Strategies

The article deals with the translation in the metallurgical industry, which is considered to be a specific segment of translation discourse that requires not only scientific understanding, but also active search for translation methods, technique and strategies.

The first section reviews the most controversial question of modern linguistics – definition of concept “term”; clarifies the basic requirements for the term; outlines the main problems faced by the translator during transferring terms in the source language. This section also dwells on techniques, including lexical equivalent, replication, descriptive translation, transposition, and transformations in particular concretization, addition and addition of the words, used by translator to reproduce lexical units of the original text into Ukrainian equivalently and adequately.

Section two focuses on the most interesting phenomenon of present linguistics – neologism, clarifies causes of their formation; explains the chief difficulties when translating new words of metallurgical sector, determines the most efficient translation method of new vocabulary, provides certain examples of replication, descriptive translation, transcription, transliteration – most common translation techniques used for transferring neologisms. It is also mentioned that it is typical for neologisms to have several alternative translations and that one of them goes out of use.

Section three examines the nature of the notion “internationalism”, shows the discursive issue about number of languages in which the word should be in to consider it international. This section also portrays that the translation of absolute internationalisms is not the problem, while the translation of misleading words becomes real difficulty to the interpreter-beginner. In this section, it is also mentioned that the main aim of translator is to choose the correct equivalent unit that meets the content and pragmatic features of text, while translating the international words.

Section four identifies complications related with translation of abbreviation, dwells on techniques used to overcome these difficulties.

The final section summarizes methods and techniques that should be used while translating lexical units clarifies strategies using by translator to provide adequacy to the translation.

Key words: neologisms, international words, terms, abbreviations, translation.